

8

Riksdagsledamöternas upplevda inflytande i partigrupperna under tre decennier

MAGNUS HAGEVI

I denna studie analyseras vilket inflytande riksdagsledamöterna upplever sig ha i sina partigrupper 1988, 2006 och 2022. Då arbetsfördelningen är omfattande i riksdagsarbetet studeras det upplevda inflytandet inom och utanför riksdagsledamöternas specialområden. Resultatet visar att de skilda erfarenheter riksdagsledamöter gör i sitt parlamentariska arbete till stor del också påverkar hur de upplever sitt eget inflytande i partigrupperna. Andelen som upplever inflytande har förändrats mycket litet över tid, men samtidigt har de riksdagsledamöter som upplever inflytande anpassat sig alltmer till partidisciplinen. Det kan peka på att gapet mellan riksdagsledamöternas upplevda och faktiska inflytande har blivit större genom att de upplever mer inflytande än vad de faktiskt har.

Politik handlar i grunden om makt.¹ En av den representativa demokratins centrala uppgifter är att på ett legitimt sätt fördela resurser och rättigheter genom statliga beslut, det vill säga att avgöra vem som ska få vad och vilka handlingar som är tillåtna eller förbjudna. I Sverige väljer medborgarna partier och riksdagsledamöter för att de ska fatta dessa avgöranden genom beslut i riksdagen. När det gäller riksdagsbesluten råder det bred enighet om att makten i huvudsak fördelas mellan partigrupperna som består av riksdagsledamöter som valts in genom samma partis valsedlar. Individuella riksdagsledamöter anses däremot ha begränsat inflytande. Det är partilinjens – den ståndpunkt och de åtgärder som partigruppens ledning anser ligga i partiets intresse (Davidsson, 2006) – som är avgörande. När beslut fattas är det i allt väsentligt partilinjerna som ställs mot varandra, och riksdagsledamöterna förväntas följa den disciplin som partigruppen påbjuder. Då partilinjens och partilojalitet är av stor betydelse i riksdagen, torde riksdagsledamöternas uppfattning om sitt inflytande i partigruppen relatera till deras förmåga att påverka partilinjens.

De riksdagsledamöter som är invalda i riksdagen har i formell mening lika inflytande. Alla har blivit invalda av svenska medborgare. Alla har en röst vid vote-ringar. Men när riksdagsledamöterna tar sig an sitt värv att bestämma saker och

¹ Kapitlet är en uppdatering av resultat som tidigare redovisats (Hagevi, 2010). En del av texten i detta kapitel återfinns i den tidigare redovisningen.

ting är det ändå långt ifrån alla som är lika inflytelserika, något som riksdagsledamöterna själva kanske noterar. I riksdagen gör riksdagsledamöterna olika erfarenheter och möter en fördelning av uppdrag som kan ge olika uppfattning om det egna inflytandet.

I den mån riksdagsledamöternas inflytande går via att påverka partilinjen spelar riksdagsledamöternas uppfattning om sitt inflytande över partiets ställningstaganden en central roll. Denna upplevelse kan tillfredsställa ledamöter som strävar efter makt och påverka hur de agerar för att få uppleva inflytande i sin partigrupp. Forskare har till exempel noterat att riksdagsledamöter som inte upplevt inflytande i sin partigrupp är extra vanliga bland dem som frivilligt väljer att avsluta sitt riksdagsuppdrag (Wängnerud, 2007).

Det är angeläget att analysera makt och inflytande i parlamentariska partigrupper. En återkommande observation är att partigrupperna i riksdagen, liksom i andra nationella parlament, har fått en allt större betydelse för partiernas ställningstaganden, ofta på bekostnad av de bredare medlemsorganisationerna utanför parlamenten (Pierre & Widfeldt, 1994; Mair, 1997; Isberg, 1999; Katz, 2002; Katz & Mair, 2002, 2009). Denna dynamik visar på en förändring i maktbalansen inom partierna, där partigruppernas parlamentariska arbete har kommit att spela en alltmer central roll i beslutsfattandeprocessen. Forskning har visat att interna processer inom riksdagens partigrupper kan vara avgörande innan partilinjen slutgiltigt fastställs och att frågor och förhandlingsuppdrag måste diskuteras och förankras inom partigrupperna (Larsson, 1986; Sannerstedt 1992; Hagevi, 1998; Davidsson, 2006). Forskningen om vad som sker inom riksdagens partigrupper är dock sparsam och börjar att bli alltmer ålderstigen (för några av de senaste studierna, se Hagevi, 2010; Karlsson, 2018). Sedan mitten av 1980-talet har politiken dessutom fått nya partier, nya ideologiska dimensioner och sakfrågor, nya medier och ny blockpolitik (Hagevi, 2022). Även riksdagsledamöternas upplevda inflytande i partigrupperna kan ha förändrats.

Avsikten i det här kapitlet är att undersöka riksdagsledamöternas upplevelse av inflytande i sin partigrupp, hur den upplevelsen påverkas av det som möter dem i riksdagen och om denna upplevelse förändrats sedan 1988.

Nästa steg i detta kapitel är att utifrån tidigare forskning om riksdagsledamöterna identifiera vad som möter dem i riksdagen som kan påverka deras upplevelse av inflytande i riksdagen. Därefter redovisas data och operationaliseringar som används i föreliggande studie varpå de empiriska resultaten redovisas. Kapitlet avslutas med några övergripande slutsatser.

Det som i riksdagen kan påverka upplevelse av inflytande

Alla riksdagsledamöter tillhör ett parti när de väljs in i riksdagen. Förutom att de är just olika partier med olika ideologier och politiska intressen finns andra skillnader mellan dem. En av dessa är *partistorlek* och den kan inverka på upplevelsen av inflytande i partigruppen. Allt annat lika är det fler att dela makten med i stora partigrupper än i små. Enskilda personer kan uppfatta det som svårare att göra sig hörda i stora grupper än i små (Gahrton, 1983; Esaiasson & Holmberg, 1996; Hagevi, 2000; Upmark & Barrling Hermansson, 2005). Därför bör ledamöter i stora partier uppleva sitt inflytande i partigrupperna som relativt begränsat i jämförelse med ledamöter i små partigrupper.

Eftersom parlamentarism praktiseras i förhållandet mellan riksdag och regering kan detta påverka om riksdagsledamöterna upplever att de har inflytande (Isberg, 1999; Upmark & Barrling Hermansson, 2005). En första tanke är att riksdagsledamöter som representerar ett parti som sitter i regeringen borde uppfatta sig ha större inflytande än de som tillhör oppositionen (Gahrton, 1983). När forskare frågat riksdagsledamöterna om hur stort inflytande de själva har på den politik som förs på nationell nivå i Sverige tenderar de som tillhör regeringspartier uppleva något större inflytande än de som tillhör oppositionspartier (Karlsson, 2018). Svaren på frågan kan dock till stor del bero på regeringsunderlaget i riksdagen. När riksdagsledamöterna på regeringssidan har en egen riksdagsmajoritet bör det innebära att avståndet till upplevt inflytande bland oppositionspartierna är större jämfört med när riket styrs av en minoritetsregering med behov av att söka stöd från oppositionen i riksdagen.

När frågan om upplevt inflytande lämnar vad som sker på nationell nivå och i stället fokuserar det upplevda inflytandet i partigruppen ger partier i *regeringsställning* en annan dynamik. För ett oppositionsparti är riksdagen ett givet centrum för oppositionsarbetet. Men om ett parti går från opposition till regeringsställning flyttas tyngdpunkten i partiets policyutformning bort från riksdagen till regeringen. Regeringspartiernas statsråd bestämmer inte bara agendan i riksdagen, utan tar också tag i partiernas policyproduktion på ett annat sätt som inte var möjligt när samma parti var i oppositionsställning. Vid ett regeringsskifte finner de riksdagsledamöter som är kvar i partigruppen att deras partikamrater i regeringen till största del tagit över och bestämmer partilinjen (om det är en koalitionsregering är det i vissa frågor politiker från andra partier). För regeringssidan har det egna partiets inflytande blivit större eftersom riksdagsbesluten är mer lika de egna åsikterna än vad som annars vore fallet. Men riksdagsledamöternas eget agerande har i allt väsentligt mindre betydelse för partilinjens utformande än vad som är fallet i opposition. Flera av de mest inflytelserika ledamöterna har till yttermera visso flyttat över Norrström och arbetar i regeringen. Den främsta uppgiften för regeringssidans ledamöter är i stället att försvara regeringens politik och

stödja sin regering. En sådan förskjutning av upplevt inflytande har framkommit i tidigare forskning: ”Man arbetar för regeringen i regeringsställning. I oppositionsställning arbetar man för sina ideal” (Isberg, 1999:90; se även Andersson, 1969; Isberg, 1999; Upmark & Barrling Hermansson, 2005; Hagevi, 2010).² Utifrån tidigare forskning bör riksdagsledamöterna således uppfatta sitt inflytande i partigruppen som relativt litet när det egna partiet är i regeringsställning, medan motsvarande riksdagsledamöter bör uppfatta större inflytande i partigruppen när de är i opposition.

Anciennitet

Anciennitet är antalet riksmöten som en person varit riksdagsledamot. Den ligger till grund för anciennitetsprincipen (Hagevi, 1994, 1998; Upmark & Barrling Hermansson, 2005). Det finns rapporter om att anciennitetsprincipen försvagats på denna sida om det senaste sekelskiftet (Hagevi, 2010). Om anciennitet enbart rör sig om vilka uppdrag som någon erhåller, bör anciennitetens inverkan på det upplevda inflytandet kunna förklaras av dessa uppdrag. Anciennitet kan även indikera kompetenser som någon med relativt lång erfarenhet i politiken erhållit i riksdagen. Även detta kan medföra att riksdagsledamöter med hög anciennitet upplever större inflytande än de med låg anciennitet.

Specialisering

Bland annat den stora mängden ärenden leder till att partigruppens medlemmar inte kan engagera sig i alla förslag som bereds i partigruppen. I stället finns det en arbetsfördelning och *specialisering*, vilket innebär att en partigrupp utser en del av sina riksdagsledamöter att ha huvudansvar för politiken inom ett ämnesområde. Ledamöternas huvudsakliga ämnesområde i riksdagsarbetet kallas för specialområde. Medan inflytandet inom specialområdet kan uppfattas som relativt stort kan specialiseringen leda till att riksdagsledamöternas uppfattar sitt inflytande utanför sitt specialområde som relativt litet. (Arter, 1984; Larsson, 1986; Sannerstedt, 1992; Hagevi, 1998, 2010; Isberg, 1999; Upmark & Barrling Hermansson, 2005; Davidsson, 2006).

Det är dock inte självklart att riksdagsledamöter strävar efter att vara specialister. Det är möjligt att en del i stället vill vara generalister (Matthews, 1960; Hellevik, 1969; Hernes, 1971; Esaiasson & Holmberg, 1990, 1996; Sannerstedt, 1992; Hagevi, 1998, 2010; Isberg, 1999). Somliga har propagerat för att generalist är en normativt bättre arbetsform än att vara specialist (Lindbeck m.fl., 1993). Flera forskare rapporterar dock att de flesta riksdagsledamöter agerar som specialister

² Se även Sannerstedt (1992) som redovisar hur regeringssidans riksdagsledamöter deltar i regeringens arbete.

och att de upplever mycket goda möjligheter att påverka partigruppen inom det egna specialområdet, men att möjligheterna är mindre utanför specialområdet. Detta pekar på att partigrupperna ger sina ledamöter möjligheten att verka inom ett specialområde där de själva uppfattar sig kunna påverka partilinjens (Holmberg & Esaiasson, 1990; Esaiasson & Holmberg, 1996; Hagevi, 1998, 2010; Wängnerud, 2007).

Aktivitet

Att vara aktiv är ett sätt att uppleva inflytande, till exempel genom att *yttra sig på partigruppens möten*. När riksdagen sammanträder har partigrupperna möten minst en gång i veckan för att informera om och diskutera partigruppens ställningstaganden i aktuell politik. Bland riksdagsledamöterna är det en vanlig uppfattning att framgångsrikt deltagande i partigruppens diskussioner ökar möjligheten att påverka partilinjens (Isberg, 1999; Hagevi, 2000; Upmark & Barrling Hermansson, 2005). Ovan nämndes att riksdagsledamöternas inflytande påverkas av partiernas storlek. Den kan också påverka riksdagsledamöternas möjligheter att göra sin röst hörd i partigruppen. I stora partier finns ofta ett tryck att hålla igen och inte yttra sig så ofta. Dessutom rapporterar tidigare forskning att riksdagsledamöter i stora partigrupper yttrar sig relativt sällan under partigruppens möten (Hagevi, 2000; Upmark & Barrling Hermansson, 2005).

Partidisciplin

Som redan nämnts är partilinjerna centrala i riksdagen. Partigruppernas ledningar, och oftast andra ledamöter i partigruppen, kräver att alla dess riksdagsledamöter stödjer partilinjens, så kallad partidisciplin. Den kan röra voteringar i kammaren, men också möjligheten att motionera och vilka förslag som då kan läggas. Partidisciplinen kan också sträcka sig till riksdagsledamöternas offentliga uttalanden (Davidsson, 2006). Forskare betonar vikten av att riksdagsledamöterna anpassar sig till normerna i partigrupper för att uppleva inflytande. Det är främst samarbete och partidisciplin som nämns. Riksdagsledamöterna ska se riksdagsarbetet som en lagsport och lojalt inrikta sig på arbetet inom sitt specialområde, ha rätt politisk åsikt och inte ifrågasätta för mycket (Gahrton, 1983; Isberg, 1999; Upmark & Barrling Hermansson, 2005; Martinsson, 2024).

De riksdagsledamöter som bäst beskrivs som *anpassade till partidisciplinen* kan uppleva ett större inflytande i sin partigrupp än de som inte anpassat sig till partidisciplinen. För dessa innebär partidisciplinen att de inte får göra som de vill för att de *avviker ideologiskt* från partilinjens. Dels kan de tycka att partidisciplinen är för stark och att de är tvingade att hålla sig till partilinjens. Dels kan de som avviker ideologiskt uppfatta sig ifrågasatta och överkörda. Men för att kunna tala om ett parti krävs dock ett minimum av sammanhållning, varför en del riksdagsledamöter

menar att för låg partidisciplin är ett problem (Esaiasson & Holmberg, 1996; Isberg, 1999). Närriksdagsledamöter som inte stödjer partilinjens bryter mot partidisciplinen kan detta också leda till minskad upplevelse av inflytande bland dem som stödjer partilinjens. Utifrån detta resonemang kan missnöje med både för hög och för låg partidisciplin samt ideologisk avvikelse leda till att riksdagsledamöterna uppfattar att deras inflytande i partigruppen är relativt litet. Däremot kan de som är nöjda med partidisciplinen och som inte är ideologiska avvikare i stället uppfatta att motsvarande inflytande som relativt stort.

Även om riksdagsledamöter som tycker att partidisciplinen är lagom och inte avviker ideologiskt från partilinjens uppfattar sig ha inflytande i partigruppen kan detta vara en tveksam tolkning. Den som tycker att partidisciplinen och partilinjens är bra som den är kanske inte påverkar någonting utan fungerar mer som ett passivt stöd eller en hejarklack för partiets ledare och att dessa snarare påverkar riksdagsledamotens preferenser än att riksdagsledamoten påverkar i partigruppen (Shepard & Panko, 1974; Gahrton, 1983; Ford & Johnsson, 1998; se Lukes, 2005).

Vertikala och horisontella positioner

Som tidigare nämnts så organiseras arbetet i riksdagen genom arbetsfördelning. De som har blivit tilldelade ansvar för en viss uppgift har då fått en position. Forskare har visat att riksdagsledamöter menar att olika positioner i riksdagen ger olika grader av inflytande (Hagevi, 1998; Öhberg, 2011; jfr Gahrton, 1983). Det är vanligt att identifiera vertikala och horisontella positioner.

Vertikala positioner bygger på hierarkisk arbetsfördelning som ger mer inflytande till positioner som avser att koordinera arbete som genomförs av innehavare av positioner på en lägre hierarkisk nivå (Egeberg, 2012). Några vertikala positioner inom riksdagsorganisationen inklusive dess partigrupper är medlemskap i partigruppens styrelse (ibland kallat för förtroenderåd) och utskottsposition i riksdagen.

Det är vanligt att *partigruppens styrelse* utpekas som inflytelserika i partigrupperna (Hagevi, 2010).³ Grunden i att partigruppens styrelse associeras med inflytande kan vara att den har det yttersta ansvaret för partigruppens ställningstaganden (Larsson, 1986; Davidsson, 2006). Det kan även vara att den samordnar partigruppens aktiviteter som uppkommit genom arbetet i interna smågrupper (Isberg, 1999). Den funktion styrelsen har i respektive partigrupp kan upplevas som en maktfaktor för dem som är med, medan ett utanförskap kan innebära att upplevelsen av inflytande minskar.

³ Partigruppens styrelse kallas omväxlande förtroenderåd, gruppleddning, arbetsutskott, samordningsgrupp beroende på partigrupp och undersökningens tidpunkt, men i det följande betecknas de alla som partigruppens styrelse.

Utskottsposition kan också påverka upplevelsen av inflytande. I riksdagsutskottet finns en rangordning från ordförande och vice ordförande i utskott (vilka tillsammans är utskottets presidium), till ordinarie ledamöter och suppleanter. Speciellt stort inflytande kan *presidieledamöterna* antas uppleva, inte bara beroende på deras formella ansvar i utskottet utan mer för deras centrala roll i beslutsprocessen. Inom sitt specialområde uppges presidieledamöter leda partigruppens interna arbete och presenterar förslag till partilinje under partigruppernas möten. Vid en förhandling i samband med utskottsberedningen har ofta presidieledamöter ett huvudansvar (Larsson, 1986; Sannerstedt, 1992). Forskare har också nämnt att presidieledamöter har relativ stor kontakt med statsråd (Larsson, 1986; Sannerstedt, 1992; Karlsson, 2018). Det finns också rapporter som indikerar att de som enbart är suppleanter i utskott tenderar att ha något mindre inflytande än ordinarie ledamöter (Larsson, 1986; Hagevi, 2010; Upmark & Barrling Hermansson, 2005; Karlsson, 2018).

Horisontella positioner baseras på en arbetsfördelning genom ovan nämnda specialisering på olika ämnesområden (Egeberg, 2012). Ett exempel på en horisontell arbetsfördelning är beredningen innan förslag diskuteras och besluts i riksdagskammaren. Beredningen sker i något av 15 riksdagsutskott som har var sitt ämnesområde. Utskottsindelningen slår också igenom i partigruppernas interna arbetsfördelning som innebär att de flesta förslag bereds i smågrupper – utskottskommittéer – vilka ofta består av de i partigruppen som är ledamöter i utskott som handhar samma frågor (Hagevi, 1998).⁴

Trots sitt namn kan horisontella positioner inom sig rymma en hierarki. Forskare har rapporterat att utskottsuppgifterna har stor betydelse för riksdagsledamöternas upplevelse av inflytande i partigruppen. Riksdagsledamöterna i en utskottskommitté uppges vara grindvakter och påverkar därigenom dagordningen i partigruppen samt har ett informations- och kunskapsövertag i frågor som hör till utskottet jämfört med övriga i partigruppen. Som representant för sitt parti kan riksdagsledamöter i samband med utskottssammanträden delta i förhandlingar och påverka riksdagens slutliga beslut (Larsson, 1986; Sannerstedt, 1992; Wängnerud, 1998; Isberg, 1999; Upmark & Barrling Hermansson, 2005). Därför torde riksdagsledamöterna eftersträva en utskottsplacering som överensstämmer med ämnet vederbörande önskar ha som sitt specialområde. När så inte är fallet finns risken att riksdagsledamöten uppfattar sig ha relativt lågt inflytande i partigruppen. Riksdagsledamöternas utskottspreferenser – det utskott ledamöten helst vill vara ordinarie ledamot av – kan ses som ett uttryck för vad ledamöterna vill göra i riksdag.

⁴ I vissa partigrupper kallas den interna organisationen av arbetet i utskotten för utskottsgrupper, men i detta kapitel används gemensamt ordet utskottskommittéer.

gen. Riksdagsledamöter som *erhållit sin utskottspreferens* som faktisk utskottsplacering kan således uppleva större inflytande inom partigruppen än de som inte vunnit samma framgång (Hagevi, 1998, 2010).

Flera forskare rapporterar att riksdagsledamöterna menar att vissa utskott är mer betydelsefulla och mer attraktiva än andra. Riksdagsledamöter i *attraktiva utskott* kan ha ett relativt stort inflytande i sina partigrupper (Hagevi, 1998, 2010; Isberg, 1999; Upmark & Barrling Hermansson, 2005). Det är oklart varför så är fallet, men en teori är att riksdagsledamöter som arbetar i attraktiva utskott som har hand om frågor som många partikamrater är intresserade av upplever ett större inflytande i sin partigrupp än andra. Genom ett system med tjänster och gentjänster kan en placering i ett attraktivt utskott öka det upplevda inflytandet i den egna partigruppen (Hernes, 1971, 1973). Riksdagsledamöter som inte är placerade i attraktiva utskott har ganska ofta ett visst intresse av de frågor som ledamöterna i attraktiva utskott ansvarar för. För att kunna påverka i sådana frågor kan ledamöter i mindre attraktiva utskott kontakta partikamrater i attraktiva utskott och be dem ta hänsyn till deras synpunkter. Det betyder att ledamöter i mindre attraktiva utskott oftare ber ledamöter i attraktiva utskott om tjänster än vad ledamöter i attraktiva utskott ber andra om tjänster. Detta kan leda till ett beroendeförhållande där ledamöter i attraktiva utskott behandlas tillmötesgående av ledamöter i mindre attraktiva utskott. De förstnämnda kan då uppleva ett större inflytande än de sistnämnda. Ett sätt att slippa be andra om tjänster är att bli placerad i det utskott som handhar de sakfrågor som ligger riksdagsledamöten närmast om hjärtat, något som återigen pekar på att en erhållen utskottspreferens kan ge en ökad upplevelse av inflytande. Denna byteteori har fått ett blandat stöd i olika undersökningar (Hernes, 1971; Hagevi, 1998, 2010).

Tidigare forskning menar att det som nämnts i detta avsnitt påverkar riksdagsledamöternas upplevda inflytande. Det som i denna studie inte undersöks är i vad mån det som riksdagsledamöterna varit med om utanför riksdagen också påverkar upplevelsen av inflytande. I samband med föreliggande studier finns det dock anledning att reflektera över om det finns motsatta orsakssamband där riksdagsledamöter som redan upplever inflytande (och kanske faktiskt har inflytande) därefter får uppdrag i paritet med detta inflytande.

Data och operationaliseringar

För att besvara frågeställningarna används Riksdagsundersökningen 1988, 2006 och 2022 som besvarades av 336, 327 respektive 269 riksdagsledamöter (Esaiasson & Holmberg, 1996; Brothén m.fl., 2008). De årtal som studeras utgör den första och senaste riksdagsundersökningen som studerat upplevt inflytande samt en undersökning i mitten av denna tidsperiod. Dessa data kompletteras av biografiska uppgifter hämtade från *Fakta om folkvalda* (1989, 2007, 2024) angående

riksdagsledamöternas utskottsplacering, medlemskap i partigruppens ledning och anciennitet.

Beroende variabel: upplevt inflytande

Tidigare forskning har noterat en omfattande specialisering i riksdagsarbetet (se ovan). Därför undersöker föreliggande studie riksdagsledamöternas upplevda inflytande i partigrupperna både inom och utanför det egna specialområdet. Först ställs den inledande frågan ”Hur bedömer Du Dina möjligheter att påverka Din partigrupps ställningstaganden i olika frågor?” Därefter nämns ”I Dina specialområden” och ”I frågor utanför Dina specialområden”. Riksdagsledamöterna kunde på båda dessa frågor svara ”mycket goda”, ”ganska goda”, ”ganska dåliga” och ”mycket dåliga”. I frågan ombeds riksdagsledamöterna att fokusera på sina möjligheter att påverka i partigruppen. Den betonar då inflytande på ställningstagande i frågor, vilket bör betraktas ligga nära vad som uppfattas vara partilinjén.

Det är inte möjligt att sätta ett likhetstecken mellan riksdagsledamöternas subjektiva uppfattning om sitt inflytande och deras faktiska inflytande (Esaïasson och Holmberg, 1996). Andra sätt att undersöka makt är att personer bedömer andras inflytande (Boogers, 2014) eller att forskaren bestämmer vilka positioner eller vilket agerande som indikerar inflytande (Bucchianeri, m.fl., 2024, Kathlene, 1994). Även i en del studier som avser att analysera faktiskt inflytande framhåller forskarna för- och nackdelar med olika metoder (Gray-Little, 1982; Hegtvedt m.fl., 1993; Kathlene, 1994). Objektiva indikatorer på inflytande riskerar att reflektera forskarens värderingar och utelämnar viktiga normer som gör att samma position ger olika grad och typer av makt utifrån vem som innehar den (Kathlene, 1994). När subjektivt inflytande studeras riskerar psykologiska aspekter som riksdagsledamöternas personliga värderingar och engagemang i organisationens mål och legitimitet öka individens upplevelse av inflytande (Shepard & Panko, 1974; Ford & Johnsson, 1998). Det är dock inte en korrekt uppfattning om riksdagsledamöternas inflytande som är av intresse i denna studie. Det är just självrapporterat upplevt inflytandet som står i fokus.

Oberoende variabler

Partistorlek analyseras genom att ställa riksdagsledamöter som representerar stora partier – partier med fler än 50 riksdagsledamöter – mot övriga som betecknas som små partier. Vid samtliga undersökningstillfällen kategoriseras Socialdemokraterna och Moderaterna som stora partier liksom Sverigedemokraterna 2022.

I analysen av *regeringsställning* kategoriseras socialdemokrater som tillhöriga ett regeringsparti 1988, moderater, centerpartister, liberaler och kristdemokrater

som tillhöriga ett regeringsparti 2006 och moderater, kristdemokrater och liberaler som tillhöriga ett regeringsparti 2022. Övriga partier betraktas som oppositionspartier vid respektive undersökning. Med tanke på att regeringspartierna och Sverigedemokraterna ingick Tidöavtalet 2022 kommer studien beakta Sverigedemokraternas roll som regeringens stödparti.

Anciennitet undersöks genom att ställa nykomlingar (nyvald i senaste riksdagsvalet) och seniora (riksdagsledamot med start under någon av de två föregående mandatperioderna) riksdagsledamöter gentemot veteraner (riksdagsledamot med erfarenhet av tre mandatperioder eller fler).

Aktivitet i partigruppen analyseras med hur vanligt det är att riksdagsledamoten gör *yttranden under partigruppens möten*. Frågan lyder "Hur vanligt är det att Du yttrar Dig under riksdagsgruppens möten?" med "Nästan varje gång", "Oftast", "Då och då", "Sällan", och "Aldrig" som svarsmöjligheter. Frågan analyseras 2006 och 2022 då den inkluderades i dessa riksdagsundersökningar, men ingick inte i riksdagsundersökningen 1988.

Anpassning till partidisciplin analyseras med två frågor: åsikt om partidisciplin och ideologisk avvikelse från partiet. *Åsikt om partidisciplin* mäts med frågan "Allmänt sett, vad anser Du om kravet på partisammanhållning och partidisciplin i Ditt parti?" med "Bör vara mycket starkare än idag", "Bör vara något starkare än idag", "Bra som det är idag", "Bör vara något mindre än idag" och "Bör vara mycket mindre än idag" som svarsmöjligheter. I detta kapitel redovisas riksdagsledamöter som angivet de två förstnämnda svarsmöjligheterna som "Bör vara starkare" och de som angivet de två sistnämnda svarsmöjligheterna som "Bör vara svagare".

Ideologisk avvikelse från partiet studeras genom att jämföra var riksdagsledamöterna placerar sig själva på en vänster-högerskala med deras egen placering av sitt parti på samma skala. De som avviker åt vänster eller höger avviker ideologiskt, medan övriga inte gör det. Riksdagsledamöternas uppfattning om partiernas placering på vänster-högerskalan undersöks genom frågan "Man brukar ibland tänka sig att partierna kan ordnas från vänster till höger efter politisk inställning. Ange med hjälp av nedanstående skala var Du tycker att de politiska partierna står på vänster-högerskalan." Deras egen placering undersöks med frågan "Var någonstans på vänster-högerskalan skulle Du placera Dig själv?". Vid båda frågorna är det möjligt att svara genom en 11-gradig skala från 0 ("Långt till vänster") till 10 ("Långt till höger") där värdet 5 är utmärkt med "Varken till vänster eller till höger".

I de kommande multivariata analyserna finns risken att effekterna från åsikterna om krav på partidisciplin och ideologisk avvikelse är samverkande och att de därmed tar ut varandra. Det kan då leda till att dessa effekter underskattas. För att undvika det konstrueras ett index för *anpassning till partidisciplin* där det höga

värdet består av de om vill ha hårdare eller svagare partidisciplin och/eller upplever sig avvika till höger eller vänster om partigruppen, och det låga värdet av övriga.

Horisontella positioner undersöks på två sätt. *Attraktiva utskott* baseras på i vilket utskott riksdagsledamöterna helst vill arbeta i relation till deras faktiska utskottsplacering. Riksdagsledamöterna anger sin utskottspreferens med ett öppet svar på frågan ”Om du fick välja fritt, vilket riksdagsutskott skulle Du då helst vara ordinarie ledamot av?” Utifrån denna fråga rangordnas riksdagsutskotten efter attraktivitet så att ungefär hälften av riksdagsledamöterna sitter i attraktiva utskott och den andra hälften inte gör det. De utskott som i respektive riksdagsenkät samlar fler än 4 procent av utskottspreferenserna betraktas som mycket attraktiva, medan övriga utskott betraktas ha liten attraktivitet. Riksdagsledamöterna med ordinarie utskottsplacering delas sedan in efter utskottens attraktivitet och de riksdagsledamöter som enbart är utskottssuppleanter bildar en gemensam kategori med ledamöterna i utskott med liten attraktivitet.

Riksdagsledamöter som är placerade i det utskott som motsvarade deras utskottspreferens – det utskott de allra helst vill arbeta i – anses ha *erhållit sin utskottspreferens*, medan övriga inte har erhållit den.

I de kommande multivariata analyserna finns även nu en risk att effekter från riksdagsledamöternas placering i attraktiva utskott och erhållna utskottspreferenser underskattas då de kan vara samverkande och att de därmed tar ut varandra. För att undvika det konstrueras ett index för *horisontella positioner* med två värden där det högsta värdet består av den dryga hälften av riksdagsledamöterna som erhållit utskottspreferens och/eller är placerade i mycket attraktiva utskott, medan övriga har det låga värdet.

Upplevt inflytande

I tabell 1 redovisas riksdagsledamöternas upplevda inflytande i partigrupperna 1988, 2006 och 2022. Riksdagsledamöterna tenderar att uppleva större inflytande inom sitt specialområde än utanför det. Det är inga dramatiska skillnader mellan undersökningsåren. Riksdagsledamöternas kollektiva uppfattning om sitt inflytande i partigrupperna är likartat 1988, 2006 och 2022. Det finns således inga belägg för att riksdagsledamöterna själva upplever att deras inflytande i partigruppen har blivit mindre.

Tabell 1 Självupplevd möjlighet att påverka partigruppens ställningstaganden inom och utanför riksdagsledamotens specialområde 1988, 2006 och 2022 (procent)

Inom specialområde	Mycket goda	Ganska goda	Ganska dåliga	Mycket dåliga	Summa procent	Antal svarande
2022	53	42	4	1	100	261
2006	53	44	3	0	100	323
1988	50	48	2	0	100	329
Utanför specialområde						
2022	8	56	31	5	100	261
2006	6	62	29	3	100	320
1988	4	58	33	5	100	320

Källa: Riksdagsundersökningarna 1988, 2006 och 2022.

Specialiseringen kan ha betydelse för riksdagsledamöternas upplevda inflytande i partigruppen. Om ledamöterna uppfattar specialisering som framgångsrik bör de uppleva ett större inflytande i partigruppen inom sitt specialområde än utanför detsamma. Dessa kan i stor utsträckning vara specialister. Framgångsrika generalister bör i stället uppfatta sig ha lika stort inflytande inom sitt specialområde som utanför detsamma. I riksdagen har vissa institutionella förändringar motiverats med en vilja att minska specialiseringen i riksdagen och öka andelen generalister. Exempel på sådana är att införa färre utskott med bredare ämnesområden (år 2006 minskade antalet utskott från 16 till 15), ge finansutskottet en överordnad roll och försvåra för riksdagsledamöterna att få stöd för motioner som förändrar budgeten (infördes på 1990-talet) (Riksdagsutredningen 1993; Lindberg m.fl., 1993; Mattsson 2000; Davidsson 2006; Konstitutionsutskottet 2008). Om dessa reformer har ökat incitamenten att vara generalister är det möjligt att riksdagen fått en större andel framgångsrika generalister som uppfattar sig ha minst lika stort inflytande inom som utanför sitt specialområde. I tabell 2 redovisas andelen riksdagsledamöter som anser sig ha större inflytande inom sitt specialområde, lika mycket inflytande inom som utanför sitt specialområde och större inflytande utanför sitt specialområde 1988, 2006 och 2022.

Tabell 2 Uppfattat inflytande inom riksdagsledamöternas specialområde i relation till uppfattat inflytande utanför deras specialområdet 1988, 2006 och 2022 (procent)

	1988	2006	2022
Större inflytande inom specialområde	75	69	69
Lika stort inflytande inom som utanför specialområde	25	31	29
Större inflytande utanför specialområde	0	0	2
Summa procent	100	100	100
Antal svarande	319	319	261

Källa: Riksdagsundersökningarna 1988, 2006 och 2022.

Redovisningen i tabell 2 ger ett starkt stöd åt att de flesta riksdagsledamöter uppfattar specialisering som en mer framgångsrik väg att få inflytande i sin partigrupp än att vara generalist. Antagligen uppfattar de flesta riksdagsledamöterna sig själva som specialister. Samtliga undersökningsår är det betydligt vanligare att riksdagsledamöterna uppfattar sig ha större inflytande inom sitt specialområde än att de uppfattar sig ha minst lika stort inflytande inom som utanför sitt specialområde. Det är mellan en fjärdedel och en tredjedel av riksdagsledamöterna som uppfattar att de har minst lika stort inflytande utanför som inom sitt specialområde vid de olika undersökningstillfällena. Förändringarna mellan olika år är liten och uppnår inte de gängse kraven på statistisk signifikans.

Riksdagsinterna effekter

I tabell 3 studeras vilka effekter riksdagsledamöternas erfarenheter i riksdagen har på upplevt inflytande inom specialområdet. För detta används linjära regressionsanalyser (OLS) där effekterna redovisas med ostandardiserade regressionskoefficienter. Positiva effekter (+) innebär att mer av en egenskap tenderar att öka upplevelsen av inflytande, medan negativa effekter (–) i stället visar att mer av en egenskap tenderar att minska upplevelsen av inflytande. De tre kolumnerna längst till vänster i tabell 3 berör bivariata samband 1988, 2006 och 2022 och de tre kolumnerna längst till höger berör de multivariata regressionsmodellerna motsvarande år. Endast vad som kan undersökas samtliga år ingår i de multivariata analyserna. I tabell 4 redovisas motsvarande analyser, fast om upplevt inflytande utanför specialområdet. Först kommenteras de bivariata sambanden, sedan de multivariata regressionsanalyserna.

Tabell 3 Effekten av förhållanden i riksdagen på riksdagsledamöternas upplevda inflytande i sin partigrupp inom sitt specialområde 1988, 2006 och 2022 (ostandardiserade regressionskoefficienter)

	Bivariat analys			Multivariat analys		
	1988	2006	2022	1988	2006	2022
Konstant				+1.41***	+1.47***	+1.57***
Partistorlek	-.33***	-.24***	-.37***	-.37***	-.23***	-.41***
Regeringsställning	-.15***	-.07**	-.08***			
Socialdemokraterna	-.32***	+.01	-.13			
Moderaterna	+.02	-.28***	-.30***			
Sverigedemokraterna			-.04			
Anciennitet	+.23***	+.24***	+.15*	+.21***	+.21***	+.10
Yttranden under partgruppsmöte		+.14***	.18***			
Anpassning till partidisciplin	+.15***	+.11*	+.19**	+.11	+.11	+.27***
Medlem i partigruppens styrelse	+.37***	+.41***				
Utskottsposition	+.30***	+.35***	+.21	+.18	+.15	+.12
Horisontella positioner	+.16**	+.18***	+.18**	+.09*	+.14**	+.15**
Justerad R ²				.16	.10	.13

Källa: Riksdagsundersökningarna 1988, 2006 och 2022.

Kommentar: Variablerna är kodade enligt följande. Partidisciplin: 1=anpassad, 0=ej anpassad. Utskottsposition: 1=presidium, 0=övriga. Horisontell position: 1=hög, 0=låg. Partistorlek: 1=stor, 0=liten. Socialdemokraterna 1=Socialdemokraterna, 0=övriga partier. Moderaterna: 1=Moderaterna, 0=övriga partier. Sverigedemokraterna: 1=Sverigedemokraterna, 0=övriga partier. Anciennitet: 1=veteran, 0=senior och nykomling. Upplevt inflytande: 1=mycket dåliga, 2=ganska dåliga, 3=ganska goda. 4=mycket goda.

Vad gäller partistorlek i tabell 3 och 4 framgår att riksdagsledamöter i stora partigrupper upplever mindre inflytande än riksdagsledamöter i små partier både inom och utanför sina specialområden. Dessutom tenderar riksdagsledamöter som tillhör regeringspartier att uppfatta sig ha något mindre inflytande i sin partigrupp än vad som är fallet för oppositionspartiernas riksdagsledamöter. Regeringsställning påverkar dock bara upplevelsen av inflytande för riksdagsledamöter i stora partier.

Tabell 4 Effekten av förhållanden i riksdagen på riksdagsledamöternas upplevda inflytande i sin partigrupp utanför sitt specialområde 1988, 2006 och 2022 (ostandardiserade regressionskoefficienter)

	Bivariat analys			Multivariat analys		
	1988	2006	2022	1988	2006	2022
Konstant				+2.17***	2.17***	+2.19***
Partistorlek	-.37***	-.24***	-.48***	-.39***	-.28***	-.51***
Regeringsställning	-.18***	-.08**	-.08***			
Socialdemokraterna	-.35***	-.02	-.17*			
Moderaterna	+.01	-.26***	-.16			
Sverigedemokraterna			-.29***			
Anciennitet	+.22***	+.32***	+.21**	+.24***	+.25***	+.24***
Yttranden under partgruppsmöte		+.16***	+.26***			
Anpassning till partidisciplin	+.24***	+.20***	+.16*	+.20***	+.23***	+.20**
Medlem i partigruppens styrelse	+.42***	+.46***				
Utskottsposition	+.21*	+.37***	+.10	+.12	+.06	+.02
Horisontella positioner	+.09	+.08	+.02	+.02	+.09	+.04
Justerad R ²				.12	.11	.13

Källa: Riksdagsundersökningarna 1988, 2006 och 2022.

Kommentar: Se kommentar till tabell 3.

År 1988 upplever de moderata riksdagsledamöterna större inflytande inom och utanför sina specialområden än vad riksdagsledamöterna i det dåvarande socialdemokratiska regeringspartiet gör. När de borgerliga regeringarna tillträtt 2006 och 2022 och Socialdemokraterna befinner sig i opposition är det ombytta roller då de moderata riksdagsledamöterna (undantaget utanför sitt specialområde 2022) upplever mindre inflytande än sina socialdemokratiska kollegor. En kompletterande analys för de mindre borgerliga partierna visar att deras riksdagsledamöter inte förändrar sitt upplevda inflytande när de är i regeringsställning (det är framför allt därför korrelationerna för regeringsställning i tabell 3 och 4 är lägre 2006 och 2022). I stället upplever dessa ungefär lika stort inflytande som miljöpartisterna och vänsterpartisterna som vid alla undersökningstillfällen befinner sig i opposition. År 2022 ingår Sverigedemokraterna i regeringsunderlaget, även om de inte är i regeringsställning. Partiets riksdagsledamöter upplever ungefär lika

stort inflytande som andra riksdagsledamöter inom sina specialområden, men upplever däremot relativt lite inflytande utanför sina specialområden.

Anciennitet har en viss betydelse för upplevt inflytande inom och utanför specialområdena, men anciennitetens betydelse för upplevt inflytande inom specialområdena minskar 2022. Detta överensstämmer med tidigare undersökningar som noterat en försvagad anciennitetsprincip (Hagevi, 2010).

Att delta i partigruppens diskussioner menar de flesta riksdagsledamöter är en bra metod för att påverka partilinjén (Isberg, 1999; Hagevi, 2000; Upmark och Barrling Hermansson, 2005). Både vad gäller inflytande inom och utom specialområdet tenderar riksdagsledamöter som yttrar sig oftare än andra också uppleva relativt stort inflytande 2006 och 2022 (i 1988 års riksdagsundersökning ställdes inte frågan). En kompletterande analys visar att möjligheten att yttra sig på partigruppens möten är starkt begränsad av partistorlek (Hagevi 2000). I mindre partigrupper uppger två tredjedelar av riksdagsledamöterna att de yttrar sig på nästan alla möten, medan majoriteten yttrar sig endast då och då i stora partigrupper. I små partier tenderar riksdagsledamöter som ofta yttrar sig på partigruppens möten uppleva större inflytande inom och utanför specialområdet. I stora partier har vanan att yttra sig under partigruppens möten inget samband med upplevt inflytande inom specialområdet. Däremot finns ett sådant svagt samband i stora partier utanför specialområdet. I stora partier är detta samband nämligen kurvlinjärt; de som oftast yttrar sig på partigruppens möten upplever något mer inflytande än de som yttrar sig varje gång eller då och då.

I tabell 3 och 4 analyseras riksdagsledamöternas anpassning till partidisciplin. Både inom och utom specialområdet tenderar riksdagsledamöter som är anpassade till partidisciplinen att uppleva större inflytande än de som inte är det. Notera dock att sambandet har svag signifikans vad gäller inflytande inom specialområdet 2006 och utanför specialområdet 2022.

De vertikala positioner som undersöks är om riksdagsledamöten är medlem i partigruppens styrelse och om ledamöten ingår i ett utskottspresidium. Såväl 1988 som 2006 upplever medlemmar i partigruppens styrelse större inflytande än de som inte är medlemmar i denna styrelse (uppgift om medlemmar i partigruppens styrelse saknas för 2022). Till skillnad från mycket annat som undersöks i denna studie noteras inte en lägre nivå av upplevt inflytande för medlemmar i partigruppens styrelse i stora partier jämfört med i motsvarande positioner i små partier. Detta pekar på att medlemskap i partigruppens styrelse är av särskild vikt för upplevt inflytande i stora partier.

Utskottens presidieledamöter upplever ett något större inflytande än andra riksdagsledamöter inom sitt specialområde 1988 och 2006 samt utanför specialområdet 2006 (1988 uppnår sambandet svag signifikans). Vid undersökningen 2022 uppger dock riksdagsledamöterna i utskottens presidier att de upplever något

mindre inflytande i partigrupperna jämfört med tidigare undersökningar och något signifikant samband mellan upplevt inflytande och utskottsposition finns inte. Vid en kompletterande analys är det möjligt att notera att de riksdagsledamöter som är ordinarie i utskotten tenderar att uppleva större inflytande inom sina specialområden än utskottssuppleanterna (med undantag för 2006). Däremot är motsvarande skillnad i upplevt inflytande utanför specialområdet negligerbar.

Jämfört med vertikala positioner är sambandet mellan horisontella positioner och upplevt inflytande är svagare. Det är då inom specialområdet som horisontella positioner har signifikanta samband med upplevt inflytande, medan motsvarande inte står att finna utanför specialområdet.

De multivariata analyserna visar de direkta effekterna från olika riksdagsin-terna faktorer på upplevt inflytande. För att inte orsaka multikollinearitet i dessa analyser studeras partistorlek, men inte regeringsställning eller enstaka partier. För både upplevt inflytande inom och utanför specialområdet har partistorlek betydelse. En stor del av skillnaden i stora och små partier är att riksdagsledamöterna i stora partier måste dela makten med fler än vad som är fallet i små partier. En indikator på detta är att vid en kompletterande analys förklaras skillnaderna i upplevt inflytande mellan stora och små partier av hur ofta riksdagsledamöterna yttrar sig på partigruppens möten. För att kunna genomföra möten i stora partier kan riksdagsledamöterna där inte yttra sig lika ofta som i små partier utan måste dela med sig av mötestiden så att andra kan yttra sig, vilket kan påverka upplevelsen av inflytande.

Anciennitet har betydelse för upplevt inflytande, undantaget inom specialområdet 2022.

Anpassning till partidisciplin är viktigt för att uppleva inflytande utanför specialområdet vid alla undersökningsår, men först 2022 är en sådan anpassning minst lika viktigt för att uppleva inflytande inom specialområdet. Således pekar en del på att anpassning till partidisciplin blivit viktigare för riksdagsledamöternas upplevelse av inflytande.

Att vara presidieledamot i utskott – ordförande och vice ordförande – är allt mindre relaterat till att uppleva inflytande. Dessutom tycks en sådan position inte ha en självständig direkt effekt på upplevt inflytande. Speciellt dramatisk är förändringen mellan den bivariata effekten ($b=+0,37$) och effekten i den multivariata analysen ($b=+0,06$) på upplevt inflytande utanför specialområdet 2006. År 2006 var anciennitetsprincipen stark när borgerliga partier utsåg presidieledamöter, men inte för partierna längre vänsterut (Hagevi, 2010). Vid en kompletterande analys framkommer att det främst är bland borgerliga riksdagsledamöter som anciennitet förklarar upplevt inflytande bland presidieledamöter och till en mindre del även bland rödgröna riksdagsledamöter. För både partier till vänster och höger har också anpassning till partidisciplin viss betydelse. Det ligger nära till hands att anta

att när riksdagsledamöter utses till ordförande och vice ordförande i utskott har de nått ett stadium då de redan upplever inflytande men att dessa positioner i sig själva inte ger en ökad upplevelse av inflytande. Därmed är utnämningen av presidieledamot snarare en bekräftelse på upplevt inflytande än ett sätt att öka upplevelsen av inflytande.

Den multivariata analysen bekräftar att horisontella positioner påverkar upplevt inflytande inom specialområdet, men inte utanför det.

Ingen av de multivariata modeller som presenteras i tabell 3 och 4 genererar en hög förklarad varians. Det betyder att det finns en hel del andra faktorer som också påverkar riksdagsledamöternas upplevda inflytande i partigruppen än de som analyseras i denna studie.

Slutsatser

Det de invalda möter i riksdagen har betydelse för deras upplevda inflytande i partigruppen, men det har skett förändringar över tid.

Gemensamt för många av de riksdagsinternas erfarenheterna är att de betyder mer för riksdagsledamöternas upplevda inflytande i små partier än i stora partier. I stora partigrupper finns fler riksdagsledamöter att dela makten med, varför riksdagsledamöter där oftast upplever mindre inflytande än i små partigrupper. Mycket pekar på att anciennitetens betydelse för upplevt inflytande har försvagats i frågor som ligger inom riksdagsledamöternas specialområden, men för frågor utanför specialområdet har anciennitet alltjämt betydelse. För många riksdagsledamöter i stora partier minskar upplevelsen av inflytande över ställningstaganden i partigruppen när de är i regeringsställning. För små partier där statsministern inte är en partikamrat minskar dock inte det upplevda inflytandet när de är i regeringsställning.

Att vara medlem i partigruppens styrelse och yttra sig på partigruppens möten tycks öka upplevelsen av inflytande. För upplevt inflytande inom riksdagsledamöternas specialområde ökar dock yttranden under partigruppens möten endast det upplevda inflytandet i små partier, men inte stora. Anpassning till partidisciplin ökar också riksdagsledamöternas inflytande. Utanför specialområdena ger anpassning till partidisciplin ökat inflytande vid alla undersökningstillfällen, men inom specialområdet är så fallet endast 2022. Det indikerar att anpassning till partidisciplin ökat i betydelse för att uppleva inflytande. Horisontella positioner ökar det upplevda inflytandet inom specialområdet, men inte utanför. Dessa positioner är starkt knutna till att genom sin utskottsplacering kontrollera policyproduktionen i riksdagsledamöternas specialområden (Hagevi 1998). Att vara presidieledamot har inte någon självständig direkt effekt på upplevt inflytande. Antagligen har riksdagsledamöter som utses till ordförande och vice ordförande i utskott redan innan

dess nått ett stadium då de upplever inflytande, men att dessa positioner i sig själva inte ger en ökad upplevelse av inflytande.

Det finns ingenting som tyder på att nivåerna av riksdagsledamöternas inflytandeupplevelse har förändrats mellan 1988, 2006 och 2022. Men det finns en del som tyder på att riksdagsledamöternas upplevda inflytande 2022 är mindre kopplat till reellt inflytande än vid tidigare riksdagsundersökningar. Det faktum att anpassning till partidisciplin blivit viktigare för att uppleva inflytande är en sådan indikator. Den riksdagsledamot som anpassat sig så att vederbörande uppskattar nivån på partidisciplinen och inte avviker ideologiskt från partiet kanske egentligen inte påverkar så mycket utan fungerar mer som ett passivt stöd eller en hejarklack för partiets ledare. Det kan snarare vara partiledningen som påverkar riksdagsledamotens preferenser än att riksdagsledamoten påverkar i partigruppen (Shepard, och Panko 1974; Gahrton, 1983; Ford och Johnsson, 1998; se Lukes, 2005). Sådant upplevt inflytande är svårt att tolka som faktiskt inflytande. Snarare tvärtom.

Referenser

- Andersson, Hans (1969). *Vad gör partierna i riksdagen? Mål, taktik och arbetsformer*. Stockholm: Studieförbundet näringsliv och samhälle.
- Arter, David (1984). *The Nordic Parliaments: A Comparative Analysis*. London: C. Hurst & Company.
- Barrling, Katarina (2018). "Party culture and cartelisation: Exploring the inner life of the parliamentary part", s 159–187 i Henrik Enroth och Magnus Hagevi (red), *Cartelisation, convergence or increasing similarities? Lessons from parties parliament*. Colchester/London: ECPR Press/ Rowman & Littlefield International.
- Boogers, Marcel (2014). "Pulling the strings: An analysis of informal local power structures in three Dutch cities", *Local Government Studies*, 40 (3): 339–355.
- Brothén, Martin, Sören Holmberg och Mari Eriksson (2008). *Riksdagsenkät 2006: Dokumentation*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Bucchianeri, Peter, Craig Volden och Alan E Wisemand (2024). "Legislative effectiveness in the American states", *American Political Science Review*: 1–19 (2024-09-23: <https://doi.org/10.1017/S0003055424000042>).
- Davidsson, Lars (2006). *I linje med partiet? Maktspel och lojalitet i den svenska riksdagen*. Stockholm: SNS Förlag.
- Egeberg, Morten (2012). "How bureaucratic structure matters: An organizational perspective", s 157–168 i Guy Peters och Jon Pierre (red), *The Sage handbook of public administration*. London: Sage.
- Esaiasson, Peter och Sören Holmberg (1990). "Makten i riksdagen", *Statsvetenskaplig Tidskrift*, 93 (2): 137–147.

- Esaiasson, Peter och Sören Holmberg (1996). *Representations From Above: Members of Parliament and Representative Democracy in Sweden*. Aldershot: Dartmouth.
- Fakta om folkvalda: Riksdagen 1985–1988* (1986). Stockholm: Riksdagens förvaltningskontor.
- Fakta om folkvalda: Riksdagen 2006–2010* (2007). Stockholm: Riksdagens förvaltningskontor.
- Fakta om folkvalda: Riksdagen 2022–2026* (2024). Stockholm: Riksdagens förvaltningskontor.
- Ford, Rebecca och Cathryn Johnson (1998). "The Perception of Power: Dependence and Legitimacy in Conflict." *Social Psychology Quarterly*, 61 (1): 16–32.
- Gahrton, Per (1983). *Riksdagen inifrån: En studie av parlamentarisk handfallenhet inför ett samhälle i kris*. Stockholm: Prisma.
- Gray-Little, Bernadette (1982). "Marital Quality and Power Process Among Black Couples." *Journal of Marriage and the Family*, 44 (3): 633–646.
- Hagevi, Magnus (1994). "Först till kvarn får först mala: Riksdagsledamöternas utskottskarriär och anciennitetsprincipen", *Statsvetenskaplig Tidskrift*, 97 (2): 175–205.
- Hagevi, Magnus (1998). *Bakom riksdagens fasad*. Göteborg: Akademiförlaget Corona.
- Hagevi, Magnus (2000). "Parliamentary Party Groups in the Swedish Riksdag" s 145–160 i Knut Heidar och Ruud Koole (red), *Behind Closed Doors: Parliamentary Party Groups in European Democracies*. London: Routledge.
- Hagevi, Magnus (2010). "Anciennitetsprincipen i riksdagen: uppgång och fall", s 241–265 i Martin Brothén och Sören Holmberg (red). *Folkets representanter: En bok om riksdagsledamöter och politisk representation i Sverige*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Hagevi, Magnus (2022). *Den svenska väljaren: En introduktion till politiskt beteende i allmänna val*. Stockholm: Santérus.
- Hegtvedt, Karen, Elaine Thompson och Karen Cook (1993). "Power and Equity: What Counts in Attributions for Exchange Outcomes?" *Social Psychology Quarterly*, 56 (2): 100–119.
- Hellevik, Ottar (1969). *Stortinget: En sosial elite?* Oslo: Pax forlag.
- Hernes, Gudmund (1971). *Interest, Influence and Cooperation: A Study of the Norwegian Parliament*. Ann Arbor: University Microfilms.
- Hernes, Gudmund (1973). "Stortinget komitésystem og maktfordelingen i partigruppene", *Tidskrift for samfunnsforskning*, 1 (1): 3–29.
- Isberg, Magnus (1999). *Riksdagsledamöten i sin partigrupp: 52 riksdagsveteraners erfarenheter av partigruppernas arbetssätt och inflytande*. Hedemora: Gidlunds Förlag.

- Karlsson, David (2018). "Upplevelser av makt i riksdag och kommun", s 187–195 i David Karlsson (red), *Folkets främsta företrädare*. Göteborg: Förvaltningshögskolan och Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Kathelene, Lyn (1994). "Power and Influence in State Legislative Policymaking: The Interaction of Gender and Position in Committee Hearing Debates", *American Political Science Review*, 88 (3): 560–576.
- Katz, Richard (2002). "Internal life of parties" s 87–118 i Kurt Richard Luther och Ferdinand Müller-Rommel (red), *Political parties in the new Europe: Political and analytical challenges*. Oxford: Oxford University Press.
- Konstitutionsutskottet (2008). *Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU21*. Stockholm: Sveriges Riksdag.
- Larsson, Torbjörn. (1986). "Att vara riksdagsledamot", s 42–87 i *Folkets främsta företrädare*, SOU 1986:27. Stockholm: Liber Allmänna förlaget.
- Lindbeck, Assar, Torsten Persson, Olof Petersson, Agnar Sandmo, Birgitta Swedenborg och Niels Thygesen (1993). *Nya villkor för ekonomi och politik. Ekonomikommissionens förslag* (SOU 1993:16). Stockholm: Allmänna förlaget.
- Lukes, Steve (2005). *Power: A radical view*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Mair, Peter (1997). *Party System Change: Approaches and Interpretations*. Oxford: Clarendon Press.
- Martinsson, Joel (2024). *When political ethics meets political practice: Dilemma, virtues and vices in the Swedish parliament*. Växjö: Linnaeus University Press.
- Matthews, Donald (1960). *U.S. Senators and their World*. New York: Vintage Books.
- Mattson, Ingvar (2000). *Den statliga budgetprocessen: Rationell resursfördelning eller meningslös ritual?* Stockholm: SNS förlag.
- Pierre, Jon och Anders Widfeldt (1994). "Party Organization in Sweden: Colossuses with Feet of Clay or Flexible Pillars of Government?", s 332–356 i Richard Katz och Peter Mair (red), *How Parties Organize: Change and Adaption in Party Organizations in Western Democracies*. London: Sage.
- Riksdagsutredningen (1993). *Reformera riksdagsarbetet!* (Betänkande). Stockholm: Sveriges Riksdag.
- Sannerstedt, Anders (1992). *Förhandlingar i riksdagen*. Lund: Lund University Press.
- Shepard, Jon M och Thomas R Panko (1974). "Alienation: A Discrepancy Approach", *The Sociological Quarterly*, 15 (2): 253–263.
- Upmark, Gunilla och Katarina Barrling Hermansson (2005). *Jämställt? Röster från riksdagen: En rapport baserad på intervjuer med ledamöter i Sveriges riksdag* (Utredningar från riksdagsförvaltningen 2005/06:URF2). Stockholm: Sveriges Riksdag.

- Wängnerud, Lena (1998). *Politikens andra sida: Om kvinnorepresentation i Sveriges riksdag*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Wängnerud, Lena (2007). "Tiden i riksdagen", s 74–124 i Shirin Ahlbäck Öberg, Jörgen Hermansson och Lena Wängnerud (red), *Exit riksdagen*. Malmö: Liber.
- Öhberg, Patrik (2011). *Politiker med karriärambitioner – en omöjlig självklarhet: En studie om karriärambitionernas betydelse i den representativa demokratin*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.